

DRITTES BUCH DES ZWEITEN TEILES

AUS DEM 26. CAPITEL: TREDECIM PICTORES NATIONIS GALLICANAE

VIII. *Raphael Trichetus,¹⁵⁹³ Fresnensis. Una cum aliis Nationis Gallicae pluribus subsidiis Regiis eodem tempore Romae degebat studiisque nobilissimarum Artium occupabatur et in specie Picturae, Architecturae et Statuariae operam dabat. In quibus non ipse tantum mire progrediebatur, sed pro tota quoque posteritate utilissimum lingua Italica edebat Librum, cui titulus est: Trattato della Pittura di Lionardo da Vince, con tre Libri della Pittura e il Trattato della Statuaria di Leon Battista Alberti. In quo magno cum judicio docetur, quomodo imaginibus motus quasi naturalis affectusque genuinus et vita ipsa tribui queat, cum variis figuris Michaëlis Angeli Buonaroti nec non Nicolai Poussinii aliorumque, qua ratione imagines eleganter disponi vestibusque decoris superindui debeant adjectis quibusdam de symmetria et Proportionibus nec non occultioribus aliis de Prospectiva; quas omnia Lector Benevolus ex ipso commodius perspicere poterit opere. Ubi id saltem annecto multas figurarum supradictarum e Musaeo Technophili illius celeberrimi Domini de Chantelou defunctas esse, cum aliis quibusdam, quae e propriis ipsius Autoris studiis promanarunt.

IX. *Carolus Brunius [Charles le Brun],¹⁵⁹⁴ Pictorum Regis Galliae primas. Lumen jam est totius Regni Galliarum primarium. Postquam enim Magnus ille hujus Regni Director Cardinalis¹⁵⁹⁵ in ordinem redegisset plurima alia, ad Artium quoque ruinas conversus, ut easdem restitueret, non maximi tantum semper aestimavit digniora inque hisce studiis feliciora ingenia, sed juvenes quoque, qui aliquam futurorum fructuum spem promitterent, propriis sumtibus sustentavit plurimos, quos deinde suppeditatis necessariis omnibus in Italiam Romanque in specie misit, ut studiis ibidem Diagraphices, Picturae nobilioris, Statuariae et Architecturae, juxta omnes huc requisitas regulas, sedulo incumberent. Unde Gallorum Natio in omnibus hisce Artibus longe evasit sublimior et subjecta sibi educavit longe nobiliora, quam antehac unquam. Idem etiam ubicunque sive statuas quasdam antiquas praestantiores, sive numismata similia, sive opera diagraphica, sive tabulas pictas rariores, sive alia singularia atque curiosa ejusdem generis ullatenus comparare posset, largis sumtibus coëmta in Galliam transferri curabat omnia, sive in Palatium suum Richelianum, sive Lutetiam collocanda, ut tota quasi in Galliam transportata videretur Roma. Hac igitur methodo, ad sublimiora

promovendae juventutis, Gallorum Natio magna hactenus prae coeteris gavisata est praerogativa, cum praesertim idem a Richelio introductus pridem, in commodum tenerioris aetatis mos, in hunc usque diem continuetur, eunde rarioribus ingeniis jam tantopere abundat gloriosissimum illud Regnum.

Inter illa igitur praecipuam meretur laudem Carolus iste Brunius, pictorum Regionum Antesignanus. Qui non tantum a tenera statim juvenia omnia edidit futurae perfectionis specimina, sed porro non minus in Patria, quam Romae etiam et per totam Italiam tandemque in specie Parisiis tantam assecutus est magni Nominis celebritatem, ut nunc intimiore fruatur favore Regio. Latissimus autem hic sese aperiret excurrendi campus, si omnia illius opera laudante describi deberent calamo, quae plaudente ille expressit penicillo. Sufficere autem poterit vel unicum in gratiam illius compositum carmen, quod brevi elaudit compendio amplissimos laudum illius cumulos. Cujus verba in lingua Gallica sunt sequentia:

Sonnet

à Monsieur Le Brun, Premier Peintre Du Roy, Pour les Peintures de la Chapelle de Versailles
et de la Chapelle de Seaux

Qu'on peigne mille objets dans un mesme Tableau,
Que de l'ombre et du jour la sçavante imposture
Fasse approcher de nous ou fuir une figure,
Et rassemble en un point le Ciel, la Terre et l'Eau,
Le Brun porte plus loin le pouvoir du Pinceau,
Sçavans, ne dites plus, qu'imiter la Nature
Est le dernier effort de la docte Peinture:
Plus d'honneur attendoit cet Apelle nouveau.
Il decouvre le coeur; il rend l'ame visible,
De la Divinité fait un Estre sensible;
Représente la grace, à la gloire il atteint.
Ce que l'oeil ne peut voir son adresse l'exprime.
Comme Paul il s'élève au Ciel le plus sublime:
Il void ce qu'il y vit; il fait plus, il le Peint.¹⁵⁹⁶

Inter innumeram autem operum ejus pro Rege elaboratorum copiam haud postremae sunt Tabulae illae majores coloribus oleariis expictae pro tapetibus Regiis, qui etiam juxta has ideas confecti inque privato Regis cubiculo expansi spectantur. Hic Alexandri illius Magni gesto tanto ingenio exhibita sunt tantaque rerum antiquarum peritia juxta illorum temporum, nationumque ritus oculis exposita, ut ipsis negotiis inmisceri se putet spectator. Nunc enim bellicas acies, nunc proelia ipsa tam pedestria quam equestria mediasque inter turmas immania Elephantorum ad belli usum assuefactorum monstra, miratur; nunc fugientium timore, nunc vincentium ferocitate terretur, cum caedendi, jugulandi, diripiendi, captivandi, nullus sit terminus. Alibi per flumina natantes videt exercitus integros, alibi irruptiones inopinatas, tandemque Darium ipsum proelio victum et alio in loco matrem ejus uxoremque cum virginum coetu pulcherrimarum ab Alexandro summa receptas benevolentia; alibi triumphum Alexandri in Urbe Babyloniorum pomposissimum et similia e ductibus penicilli jucundius cognoscere potest, quam calamus Plutarchi haec omnia descripsit.

Sunt autem Tabulae quinque, quas omnes solertissimus hic noster Artifex ad Fontes bellarum aquarum plerumque ipsomet Rege inspectante multa elaboravit cura, ut viventium molem omnes superent, prout eadem a Gerhardo Edelinkio et Gir. Audram in plagulis mediani generis majoribus typis aeneis expressae sunt, eo quidem Argumento, quod nunc suo ordine describemus.¹⁵⁹⁷

Ex quibus omnibus luculentissime patet, latius sese extendere Diagraphices elegantioris et perfectioris picturae potentiam, quam plurimi opinarentur, unde Artifex hic noster inter summos merito nummerandus venit, cum lumen in variis opera ejus sequacibus accendant, quae alias lethaeis immersa mansissent umbris. Quamvis autem recentiora hujus Nostri opera, nec non Effigiem ejus magno hactenus sollicitaverunt studio, ante impressionem tamen istius Voluminis nostri adhuc ad me transmissum est, unde si quod ulterius istorum assecutus fuero, per modum Appendicis id Lectori Benevolo sum communicaturus.¹⁵⁹⁸

XIII. *Campanus¹⁵⁹⁹ [Champagne]. Inter peritissimos similiter est Gallos, quorum opera et vitas cum Parisiis adhuc expectem et forte Appendicis loco annexurus sim. Hinc de isto

haec paucula nunc saltem refero, quod picturis Iconum, Historiarum, quin et subdialium magnopere sit celebris. Utque vel unicum laudum ejus commemorem exemplum, ad imaginem S. Augustini provoco, quam deinde Poullius typis aeneis publici juris fecit,¹⁶⁰⁰ quem inspiratione quasi divina abreptum interque studia scribentem tanta exhibuit perfectione, ut hoc unicum dilatandae gloriae ejus abunde sufficiat.

XIV. Mignardus.¹⁶⁰¹ Quoque silentio minime est praetereundus, cujus excellentia historiis sese pandit majoribus, nec non Iconibus Virorum Summorum; imo ipsissima totius Artis universalitate, quibus omnibus celebritati ejus latissimus adhuc patet campus.

XV. *Molanus¹⁶⁰² [van der Meulen]. Belga quidem natione est, sed Parisiis tamen domicilium sibi elegit, ubi mira penicilli promptitudine et elegantia subdialibus potissimum proeliisque minori forma expingendis praeter modum inclaruit. Unde omnia quoque Regis gesta in Belgio, sive proelia sint, sive obsidiones urbium, sive Victoriae qualescunque aliae summa arte depinxit, quorum causa in magno nunc versatur honore. Similiter apographa etiam, minori forma pro pinacophylacio Regio elaboravit quinque illarum Tabularum majorum Brunii de gestis Alexandris M., quas supra descripsimus, idque tanta gratia, sive quoad diagraphica, sive quoad colores, ut hisce similibusque operibus aliis, tantus artifex suo merito extollatur gloria.

AUS DEM 27. CAPITEL: SEDECIM NATIONIS GALLICAE CHALGOGRAPHI

XI. *Antonius Massonius. Eadem in Urbe eandem caelandi aeris Artem professus omnibus hisce in effigurandis iconibus superior erat, quas varia edebat quantitate. Inter quas extant Effigies Regis Galliae, Reginae Dominique Colberti insigni magnitudine; deinde iconem quoque Domini Harcourii Campiductoris in armatura sua, forma maxima et imagine dimidiata, Typis aeneis publici juris faciebat, ubi in omnibus et singulis partibus tantam observavit naturae similitudinem, ut penicillo nihil perfectius et elegantius exprimi posset. Unde lumen haud immerito in arte hac vocari potest.¹⁶⁰³ Ubi obiter id adjicimus, effigiei huic Harcurianae sequentes adscriptos esse versiculos:

L'honneur, qu'il s'est acquis, est sy grand et sy juste,
Et l'on aura pour luy tant d'estime et d'Amour,
Que comme les grand Roys prennent le Nom d'Auguste,
Les plus fameux Heros prendront celuy d'Harcour.¹⁶⁰⁴

Eadem artis perfectione hic noster Massonius iconem quoque Ludovici Ducis Vendosmiani aere caelato exhibuit, una cum pluribus aliis, e quibus omnibus insignia felicitatis ejus dona gloriosissime elucescunt.

Hic autem Massonius in juventute sua ad artem Cataphractariam applicitus fuerat inque officinis hisce bracteariis armaturas elaboraverat haud paucas. Porro etiam ad chalybis caelaturam accedens, typos pro excudendis numismatibus incidere solitus erat, donec tandem ad artem Chalcographicam sese conferret, in qua praeter specimina alia laudatissima effigiem quoque exhibuit Petri du Puis Monseortensis, Pictoris Regii Academici artificiosissimi,¹⁶⁰⁵ in qua omnes consummatae artis notae magna cum laude cumulate reperiuntur.

Nec sicco praetereundum est pede opus ejus aliud omni encomio sublimius, quod juxta Prototypum Titiani, cujus cineribus aeterna debetur reverentia, viventium magnitudine expictum, aere hic publicavit. Ipsa autem tabula pro pinacotheca primitus Mantuana confecta, dehinc anno 1628 cum oto illo technophylacio Carolo Magnae Britanniae Regi vendita fuerat, ubi Ego ipse eandem conspexi summo honore elatam, donec tandem distractis sub Cronwelii regimine omnibus hisce rarioribus, in Galliam pro Musaeo Regio transferretur, ubi adhuc existit:¹⁶⁰⁶ Christum nimirum exhibens, in coena Emmauntina sub fractione Panis a discipulis agnitum. Ubi faciem Salvatoris videas gloriosissimis Majestatis oriturae radiis emicantem et pulchritudine simul plus quam humana conspicuam, discipulos autem stupore quasi attonitos et modesto simul pudore suffusos. Quae omnia tanta caeli argutia expressit Massonius, ut quoad diagraphicen in omnibus assequeretur autorem, quoad rotundas artuum eminentias lucisque (tam primariae quam reflexae) et umbrarum conciliationes, omnes observaret